

Іванна ПЕРВИХ,

orcid.org/0009-0005-2923-2635

аспірант кафедри графічного дизайну

Харківської державної академії дизайну і мистецтв,

старший викладач кафедри дизайну

Волинського національного університету імені Лесі Українки

(Луцьк, Україна) pervykh.iv@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ЗАСОБІВ HAND MADE У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто національну специфіку засобів hand made у сучасному графічному дизайні України, сформованому на перетині глобальних тенденцій та національних традицій. Рукотворні елементи постають не лише як художній прийом, а і як засіб культурної комунікації в умовах цифрової уніфікації. Визначено, що самобутність українського стилю ґрунтується на органічному поєднанні етнічної орнаментики, державної символіки та природних фактур, які формують відчуття автентичності.

У роботі окреслено ключові аспекти національної специфіки: застосування крафтових матеріалів (папір, текстиль, дерево та ін.), використання технік декоративно-прикладного мистецтва (витинанка, вишивка, кераміка, писанкарство тощо), інтеграція державних та народних символів, а також залучення характерної колірної палітри. Особливу увагу приділено цифровому переосмисленню рукотворних заготовок, у межах якого емоційна виразність ручної праці поєднується з технічною точністю сучасних цифрових інструментів.

У статті розглянуто практичні кейси, на основі яких виявлено, що інтеграція національних мотивів реалізується через орнаментальні структури, концептуальне переосмислення символіки та використання актуальних технологічних рішень. Показано, що засоби hand made сприяють подоланню візуальної уніфікації, трансформуючи неідеальні фактури та штрихи у семантично значущі візуальні маркери національної ідентичності.

Встановлено, що засоби hand made відіграють визначальну роль у формуванні національного візуального коду, забезпечуючи культурну сталість та впізнаваність українського дизайну на міжнародному рівні. Рукотворність у проєктуванні сьогодні відображає прагнення суспільства утвердити власну суб'єктність і зберегти колективізму пам'ять через упізнавані візуальні коди, водночас виступаючи засобом опору візуальній уніфікації та стандартизації глобалізованого медіапростору.

Ключові слова: *графічний дизайн України, засоби hand made, національна специфіка, культурна ідентичність, рукотворний дизайн, рукотворні техніки.*

Іванна PERVYKH,

orcid.org/0009-0005-2923-2635

Postgraduate Student at the Department of Graphic Design

Kharkiv State Academy of Design and Arts,

Senior Lecturer at the Department of Design

Lesya Ukrainka Volyn National University

(Lutsk, Ukraine) pervykh.iv@gmail.com

NATIONAL SPECIFICITY OF HANDMADE TOOLS IN UKRAINIAN GRAPHIC DESIGN

The article examines the national specificity of handmade tools in contemporary Ukrainian graphic design, which has developed at the intersection of global trends and national traditions. Handcrafted elements are presented not only as an artistic method but also as a tool of cultural communication in the context of digital unification. It is determined that the distinctiveness of the Ukrainian style is based on the organic combination of ethnic ornamentation, state symbolism, and natural textures, which together create a sense of authenticity.

The study outlines the key aspects of national specificity, including the use of craft materials (paper, textiles, wood, etc.), the application of decorative and applied art techniques (paper cutting, embroidery, ceramics, pysanka painting, etc.), the integration of state and folk symbols, as well as the implementation of a characteristic color palette. Particular attention is paid to the digital reinterpretation of handcrafted bases, within which the emotional expressiveness of handcrafted work is combined with the technical precision of contemporary digital tools.

The article analyzes practical case studies, on the basis of which it is revealed that the integration of national motifs is realized through ornamental structures, the conceptual reinterpretation of symbolism, and the use of up-to-

date technological solutions. It is demonstrated that handmade tools contribute to overcoming visual unification by transforming imperfect textures and strokes into semantically significant visual markers of national identity.

It is established that handmade tools play a decisive role in the formation of a national visual code, ensuring cultural continuity and the international recognizability of Ukrainian design. Handcrafted approaches in contemporary design reflect society's aspiration to affirm its own subjectivity and to preserve collective memory through recognizable visual codes, while simultaneously functioning as a tool of resistance to visual unification and standardization within the globalized media space.

Key words: *Ukrainian graphic design, handmade tools, national specificity, cultural identity, handcrafted design, handcrafted techniques.*

Постановка проблеми. Український графічний дизайн сьогодення формується на перетині глобальних тенденцій і національних традицій, що надає йому важливої ролі у збереженні культурної ідентичності. В умовах цифрової уніфікації особливої актуальності набуває звернення до засобів hand made, які виступають не лише художнім прийомом, а й інструментом культурної комунікації.

Самобутність українського графічного стилю базується на органічному поєднанні етнічної орнаментики, державних символів та природних фактур, що разом формують відчуття справжності, автентичності. Завдяки цифровому переосмисленню рукотворних заготовок – наприклад, малюнка, витинанки чи вишивки – виникає унікальна візуальна система, де емоційна виразність ручної праці поєднується з технічною точністю.

Метою статті є виявлення особливостей впровадження засобів рукотворності у вітчизняний графічний дизайн та визначення їхньої ролі як комунікативного інструменту, що формує сучасний український візуальний код.

Аналіз досліджень. Розвиток українського графічного дизайну ХХІ ст. активно досліджують вітчизняні науковці, акцентуючи увагу на трансформації його візуальної мови та впливі соціокультурних чинників на формування сучасних підходів у проектуванні. У сучасному науковому дискурсі поступово формується цілісне уявлення про еволюцію національно орієнтованих підходів, що визначають специфіку й напрям подальшого розвитку українського графічного дизайну.

Н. Сбітнева у статті «Графічний дизайн України початку III тисячоліття: проблеми та перспективи розвитку» аналізує ключові виклики вітчизняного графічного проектування початку ХХІ століття. Дослідниця визначає основні напрями подальшого розвитку галузі, серед яких активне переміщення дизайн-об'єктів у цифрове середовище та посилений інтерес до формування виразної національної ідентичності у візуальних комунікаціях (Сбітнева, 2011).

У статті «“Український стиль” у графічному дизайні: сто років розвитку» Н. Сбітнева простежує еволюцію національно орієнтованого дизайну

протягом століття. Дослідниця акцентує на сучасному переосмисленні народних мотивів, широкому використанні державної кольорової символіки та активному формуванні власної шрифтової культури (Сбітнева, 2025: 52).

У праці «Графічний дизайн України: від “художності” 1960-х років до естетики сьогодення» Н. Сбітнева простежує шлях українського графічного дизайну від ранньої естетики, тісно пов'язаної з мистецтвом і станковою графікою, до сучасного підходу, зорієнтованого на функціональність і комунікативну ефективність. Водночас авторка підкреслює циклічність розвитку: сучасне відновлення інтересу до художності та ручних технік повторює тенденції 1960-х, але вже як усвідомлений стратегічний вибір дизайнерів (Сбітнева, 2022: 132).

У статті «Візуальна мова сучасного графічного дизайну України» Н. Сбітнева та О. Ганоцька досліджують тенденції розвитку візуальної мови українського графічного дизайну 2022–2025 рр. і окреслюють підходи до її подальшого формування. Авторки зазначають, що інтерпретація державних символів України тривалий час залишається важливим джерелом творчих рішень у графічному дизайні (Сбітнева, Ганоцька, 2024: 89).

Л. Триноженко у статті «Національні мотиви сучасного графічного дизайну в Україні як засіб візуальної ідентифікації» аналізує роль національних мотивів у формуванні сучасної української візуальної мови та їх взаємозв'язок із глобальними процесами. Авторка підкреслює, що етнічні форми мають не лише декоративну, а й семантичну функцію, однак українська традиція не може зводитися до окремих стилів народного мистецтва через полікультурність країни. На прикладах дизайну початку ХХІ ст. дослідниця показує, що національні мотиви часто замінюються стереотипними образами, проте вважає, що нинішня стадія формування професії відкриває можливості для появи унікальної національної візуальної мови в майбутньому (Триноженко, 2010: 191).

У сучасному науковому дискурсі спостерігається зростання інтересу до поєднання традиційних ремісничих технік із цифровими підходами. У дослі-

дженнях, присвячених декоративним практикам, описується їхня еволюція від побутових і художніх форм до складових професійного дизайнерського інструментарію. Наголошується також на значущості національних ремесел – вишивки, витинанки, кераміки, писанкарства тощо – як джерел сучасних формотворчих рішень у візуальній культурі.

Інтеграція витинанки в сучасні дизайн-проекти привертає значну увагу дослідників, що засвідчується працями І. Сиваш (Сиваш, 2024), А. Сліпича, О. Ковача, І. Лисенко-Ткачук (Сліпич та ін., 2024.), О. Гальчинської, А. Павленка, К. Улік, Є. Денисової (Гальчинська та ін., 2022). У їхніх наукових розвідках витинанка розглядається не лише як традиційний декоративний елемент, але й як універсальний інструмент формотворення, який може бути ефективно адаптований до завдань сучасного дизайну.

У статті «Дослідження новітніх підходів в авторській друкованій графіці та їх застосування в українському графічному дизайні» Н. Пантус, О. Спасскова та Н. Золотарчук розглядають сучасні тенденції розвитку авторської друкованої графіки (Пантус та ін., 2024). Авторки наголошують, що використання нових технологій суттєво розширює можливості традиційних технік, відкриваючи шлях до поєднання класичних прийомів із цифровими засобами виразності, що стимулює формування інноваційних рішень у графічному дизайні й знаходить відображення у творчих практиках українських дизайнерів.

О. Гладун у дослідженні «Глобалізаційний і національний вектори розвитку графічного дизайну України» визначає однією з характерних особливостей постмодерністського дизайну виразний акцент на рукотворності, що особливо помітно в харківській графічній школі (Гладун, 2007: 47).

У статті О. Мосендз, К. Касьяненко, І. Красильникової «Роль національних мотивів у сучасному українському дизайні та їхній вплив на глобальні тренди» досліджено роль українських національних мотивів у сучасному дизайні та їхній вплив на глобальні тенденції, зокрема в графіці, моді, ювелірному мистецтві й інтер'єрі. Авторки підкреслюють, що поєднання традиційних елементів із сучасними технологіями зміцнює культурну ідентичність, підвищує впізнаваність українських брендів і сприяє розвитку креативних індустрій (Мосендз та ін., 2024).

Сучасні дослідження засвідчують, що використання засобів hand made в українському графічному дизайні виступає не лише естетичною, а й комунікативною стратегією, спрямованою на збе-

реження локальних традицій, протидію візуальній уніфікації та пошук автентичного стилю. Водночас питання системного осмислення рукотворності у графічному проектуванні з урахуванням національної символіки, матеріалів і технік, залишається недостатньо опрацьованим, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Національна специфіка засобів hand made у сучасному українському графічному дизайні формується на перетині історичних традицій, культурної пам'яті та викликів глобалізованого візуального середовища. Упродовж ХХ–ХХІ ст. графічний дизайн в Україні розвивався під впливом міжнародних стилістичних течій, зокрема інтернаціонального стилю, однак зберігав прагнення до власної формотворчої мови, виразником якої стали елементи національної орнаментики, традиційних ремесел і ручних технік. Особливої актуальності ці процеси набули після відновлення державності у 1991 р. та в умовах суспільно-політичних трансформацій початку ХХІ ст., коли зросла потреба у візуальній репрезентації культурної ідентичності (Сбітнева, 2025: 52).

Засоби рукотворності виступають дієвим інструментом у пошуку самобутнього візуального обличчя українського дизайну. Згідно з висновками дослідниці Н. Лопухової, сучасна дизайн-практика позначена суперечністю між орієнтацією на світові інтерактивні течії та тяжінням до етнокультурної специфіки. Дизайнери змушені шукати компроміс між наслідуванням провідних міжнародних практик та інтеграцією в проекти національних здобутків, які враховують особливості вітчизняного споживання й культурну пам'ять (Лопухова, 2021: 10).

Дизайнери перебувають у постійному напруженні між апеляцією до впізнаваних національних знаків і загрозою спрощення образності до стереотипних візуальних тропів. Використання знакових елементів – зокрема тризуба, державної кольорової гами (синього та жовтого), а також традиційних орнаментальних форм, – функціонує як система культурних маркерів, що закорінює дизайнерські практики в українському культурному контексті та активізує механізми колективної пам'яті. Інтеграція цих символів через рукотворні засоби (фактури природних матеріалів, текстильні структури, вирізану типографіку тощо) зберігає матеріальну специфіку й емоційну вагу, завдяки чому візуальний код сприймається прожитим, а не просто декоративним.

Однак багаторазове використання знайомих фольклорних мотивів без глибшого контексту

може спростити їхнє значення до кліше, перетворюючи багаті культурні посилання на загальний «український стиль». За таких обставин ключова напруга зосереджується на збереженні семантичної насиченості національних символів, уникаючи водночас формального чи показового повторення. Дизайнери мінімізують зазначений ризик шляхом поєднання традиційних візуальних знаків із сучасними графічними рішеннями, які не просто повторюють історичні форми, а оновлюють їх.

Збалансований підхід інтерпретує національні символи як динамічні культурні маркери, а не як статичні декоративні елементи, забезпечуючи збереження візуальної ідентичності водночас автентичною та відкритою до еволюції. У сучасному українському дизайні інтеграція етнічних мотивів здійснюється переважно за трьома основними напрямками: шляхом застосування орнаментальних структур, через концептуальне переосмислення традиційної символіки, а також із використанням актуальних технологічних рішень (Мосендз та ін., 2024: 102).

У ході дослідження виокремлено кілька ключових аспектів національної специфіки:

- застосування крафтових матеріалів;
- використання технік декоративно-прикладного мистецтва;
- інтеграція орнаментальних мотивів і обрядової символіки;
- використання характерної колірної палітри;
- залучення державних та народних символів.

Важливу роль відіграють матеріали, які відсилають до народної традиції: натуральний папір, текстиль, нитки, дерево. Залучення таких матеріалів актуалізує асоціації з ремеслами, формуючи емоційний зв'язок з глядачем через матеріальність форми.

Брендинг виставки «Свій/Чужий. Історії про...» у Волинському краєзнавчому музеї базується на синтезі архівних фотоматеріалів та етнографічних елементів, реалізованих через техніку колажування (Рис. 1). Композиційне вирішення ґрунтується на інтеграції фрагментів традиційного текстилю (рушників, килимів) у фонову структуру зображення, що створює символічне обрамлення та акцентує на культурній тягlostі. Колористичне рішення поєднує ахроматичну гаму, асоційовану з історичним минулим, із насиченими кольоровими акцентами народної орнаментики, сприяючи візуалізації зв'язку між поколіннями. У роботі зі шрифтами використано метод вирізаних літер, що стилістично нагадує газетні заголовки та створює ефект документальності.

Рис. 1. В. Волосюк, А. Зизюк, С. Борейчук. Брендінг виставки «Свій/Чужий. Історії про...» для Волинського краєзнавчого музею. 2024 р.

Айдентика гончарні «Форма», розроблена дизайнеркою Д. Касіч, ґрунтується на ідеї матеріальності та процесі творення (Рис. 2). Візуальна мова проекту вибудована навколо рукотворної фактури глини, яка виступає основним образним елементом та безпосередньо апелює до гончарного ремесла. Типографічні рішення інтегровано у матеріальне середовище: літери формуються безпосередньо з глини, набуваючи нерівних контурів і тактильної виразності, що підкреслює фізичну природу матеріалу та унікальність кожного відбитка. Колористичне рішення базується на природній палітрі – охристих, теракотових, синіх і фіолетових відтінках, що асоціюються з глиною, пігментами та процесом випалу.

Рис. 2. Д. Касіч. Айдентика для гончарні «Форма». 2025 р.

На формування національної специфіки істотний вплив справляє широкий спектр технік ручної роботи, зокрема витинанка, кераміка, писанкарство тощо. Кожна з них має глибоке історичне підґрунтя та пов'язана з окремими культурними практиками: витинанка – з декоративно-ужитковими традиціями Правобережної України (Сліпич та ін., 2024), вишивка – із символічною системою українського текстилю, колаж – із постфольклорним мистецьким досвідом ХХ ст. У сучасних дизайнерських проєктах зазначені техніки функціонують як візуальні маркери національної ідентичності.

Акцидентний шрифт «Культурна спадщина України» (дизайнерка К. Шевчун) заснований на образно-символічних елементах традиційної української культури (Рис. 3). У процесі проєктування використано техніки ткацтва, вишивки, вибійки, витинанки, ліплення, акварелі, аплікації та фотографії. Кожна літера функціонує як самостійний візуальний знак, що репрезентує окремі аспекти культурної спадщини: обрядові традиції, орнаменти, предмети побуту та природні мотиви. У 2023 р. К. Шевчун представила другу версію шрифту, концептуально зумовлену трагічними воєнними реаліями. За збереження незмінної силуетної структури літер їхнє внутрішнє наповнення реалізовано у вигляді акварельних розмивок чорного та червоного кольорів, що асоціативно відсилають до образів диму та вогню.

Рис. 3. К. Шевчун. Акцидентний шрифт «Культурна спадщина України». 2022–2023 р.

Вагоме значення має пласт української візуальної традиції, що охоплює геометричні мотиви, рослинні орнаменти та стилізовані символи обрядовості. У графічному проєктуванні такі візуальні структури функціонують не як декоративне наповнення, а як семіотичні системи, що закрі-

плюють культурні смисли та формують емоційне сприйняття візуального повідомлення. Саме ці образні елементи стали базовим інструментом у формуванні ідентичності українських брендів (Мосендз та ін., 2024).

Дизайнери креативної агенції «Madcats» розробили бренд-стратегію та айдентику для закладу харчування «Кулдім» (Рис. 4). Апеляція до української автентичності реалізується через акварельні ілюстрації з використанням рослинних мотивів і символів гостинності, тоді як сучасний характер візуальної комунікації забезпечується застосуванням актуальних графічних засобів, таких як іконки та шрифти.

Рис. 4. Креативна агенція «Madcats». Брендінг для закладу харчування «Кулдім». 2024 р.

Креативна агенція «Underdog Agency» реалізувала брендінг музичної премії «Jäger Music Awards» (Рис. 5), у межах якого візуальну концепцію сформовано з опорою на культуру самодруку та крафтові практики створення обкладинок українських книжок і музичних альбомів, а також на творчу спадщину українського художника-ілюстратора Г. Нарбути. Ключовою особливістю айдентики став ф'южн графічних елементів – об'єкти традиційної української культури поєднуються з музичними образами, утворюючи цілісну візуальну систему. Так, традиційне намисто інтерпретовано через використання медіаторів, міські інфраструктурні об'єкти поєднано з елементами музичного обладнання, а мотиви вишивки переосмислено за допомогою штекерів і музичних кабелів. На початковому етапі було створено авторські ілюстрації, після чого їх виконано в техніці ліногравюри та відскановано для подальшого використання у візуальних комунікаціях проєкту.

Рис. 5. Креативна агенція «Underdog Agency». Брендинг музичної проєкції «Jager Music Awards». 2024 р.

Характерною ознакою є колористичне вирішення, зумовлене як історичними, так і сучасними чинниками. У проєктах із використанням засобів hand made переважають природні та пастельні відтінки, властиві традиційним матеріалам і органічним барвникам. Водночас у сфері національно-орієнтованої графіки особливе значення набули жовтий та синій – кольори державної символіки, які стали маркерами ідентичності, солідарності та опору, особливо після подій Революції Гідності (2014 р.) та початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну (2022 р.).

М. Рубан є однією з авторок айдентики, ілюстративного наповнення та дизайну постерів благодійної виставки-ярмарку «Vilni. Ukrainian x design shop», що відбулася у Відні (Австрія) (Рис. 6). У візуальному рішенні афіш дизайнерка використала образи летючих голубів як метафору свободи й надії, а також варіативні інтерпретації тризуба – офіційного державного символу України. Колористичне вирішення ґрунтується переважно на синьо-жовтій гамі, яка виконує функцію маркера патріотизму та національної єдності. Поєднання м'якої акварельної техніки зображення птахів та тризуба з жорсткою контрастною типографією створює емоційно насичений і впізнаваний образ, що привертає увагу та добре запам'ятовується.

Рис. 6. М. Рубан. Афіші до виставки-ярмарку «Vilni. Ukrainian x design shop» у Відні (Австрія). 2022 р.

Вагому роль у візуальній ідентичності відіграють національні символи з глибоким культурним підґрунтям – тризуб, птахи, хрести, герби українських міст тощо. Їхнє застосування сприяє репрезентації ключових стереотипних цінностей української культури, зокрема патріотизму, національної єдності та моральних орієнтирів (Кротова, Івашківська, 2024: 274). Наприклад, на етикетці вина торговельної марки «Leleka Wines» зображено птаха у гнізді, виконаного в стилі графічного начерку однією лінією (Рис. 7). Образ лелеки, що є логотипом бренду, функціонує як символ добробуту та щасливої долі, репрезентуючи ключові ціннісні орієнтири бренду. Дизайнер М. Головачко також зазначив, що відсутність додаткових декоративних елементів передає чистоту дому та самого вина (Golovachko, 2023).

Рис. 7. М. Головачко. Пакування вина «Leleka Wines». 2020 р.

Дизайн святкового пакування фермерських продуктів мережі «Лавка традицій» ґрунтується на переосмисленні карнавальної образності свята Маланки (Рис. 8). В основі проєкту – стилізовані образи народних персонажів, подані через узагальнені декоративні силуети. Натхненням слугували архівні світлини учасників Маланки, які трансформовано у графічні образи без прямого цитування, із акцентом на характерні деталі. Усі ілюстрації намальовані від руки та оброблені у графічних редакторах. Поєднання елементів наївної графіки з продуманою композицією та узгодженою колористикою забезпечує цілісність серії пакувань і водночас дозволяє диференціювати окремі продукти в межах єдиної дизайн-системи.

Рис. 8. М. Шевченко. Святкове пакування для фермерських продуктів проєкту «Лавка традицій». 2024 р.

Іншим показовим прикладом інтеграції національних традицій у сучасний дизайн є святкові композиції ТМ «Наша Ряба», розроблені агентством «Rockets. Growth R&D» у межах рекламної кампанії «Свято живе у родинному колі» (Рис. 9). Візуальна комунікація ґрунтується на поєднанні української традиції з сучасною стилістикою, зокрема через імітацію паперопластики. Використання різдвяних образів, елементів традиційного мистецтва та контрастної жовто-помаранчевої палітри на темно-синьому тлі формує атмосферу святковості, емоційного комфорту й відсилає до національної колірної символіки.

Рис. 9. Креативна агенція «Rockets. Growth R&D». Святкові рекламні композиції ТМ «Наша Ряба». 2017 р.

Значущим є й сенсовий рівень, на якому рукотворні засоби набувають функції комунікативного коду. Ручна робота відображає людську присутність і неповторність, що важливо для суспільства, яке переживає травматичні події та водночас прагне утвердити свою культурну суб'єктність. Саме тому засоби hand made не лише декорують, а й структурують візуальну ідентичність брендів, культурних проєктів і громадських ініціатив, стаючи універсальним інструментом символічного самовираження. Такий дизайнерський під-

хід забезпечує ефективну взаємодію з глядачем завдяки використанню впізнаваних візуальних кодів української культури, формуючи сучасний, емоційно насичений продукт, який інтегрує культурну пам'ять із актуальними засобами графічної комунікації. Водночас вітчизняний графічний дизайн активно актуалізує елементи історичної спадщини, зокрема стилізовані образи архітектурних пам'яток, історичних подій і персоналій, які символізують ключові етапи становлення української державності та культури.

В оформленні фотокниги канадського журналіста та відеографа Дж. Шнелла «Beauty and Brutality» застосовано колажні композиції із зображеннями українських міст (Рис. 10). Дизайнерка М. Явоненко за допомогою колажу візуалізує контраст між довоєнним міським середовищем і руйнівними наслідками війни, демонструючи приклад сучасного поєднання візуального сторітелінгу, документалістики та рукотворних практик у цифровому форматі.

Рис. 10. М. Явоненко. Колажі до фотокниги Дж. Шнелла, Є. Каспрук «Beauty and Brutality». 2025 р.

Сучасні тенденції демонструють інтенсивний синтез ручних технік із цифровими технологіями. Рукотворні об'єкти оцифровуються, доповнюють векторну графіку, інтегруються у вебдизайн та айдентіку. Елементи, такі як вишивка, витинанка, колаж чи паперопластика, спочатку створюють з автентичних матеріалів (текстилю, дерева, природного паперу), а вже потім сканують чи фотографують, зберігаючи їхню фактуру, нерівності та матеріальну глибину. Ці фрагменти стають багатозначними графічними активами, які можна точно розташовувати, масштабувати чи змінювати за кольором у програмному забезпеченні, що дозволяє досягти чіткої композиції без втрати нюансів оригінальної ручної роботи. Такий підхід поєднує

унікальність авторської роботи з можливостями тиражування та масштабування, що забезпечує одночасно автентичність і технологічну ефективність. На практиці це виявляється у використанні сканованих колажів, текстильних патернів та рукописної типографіки.

Однак варто зазначити, що на сьогодні більшість дизайнерських проєктів лише наслідують традиційні орнаменти чи техніки, відтворюючи їх у цифровому форматі. Реальне ручне виконання з подальшим скануванням або оцифруванням використовується значно рідше. Розглядаючи рукотворні компоненти як культурно-комунікативні маркери, а не просто декоративні елементи, дизайнери перетворюють нерівні текстури на навмисні семантичні сигнали, що підсилюють національну ідентичність і водночас відповідають глобальним візуальним стандартам. Такий гібридний підхід дає змогу створювати візуально й емоційно насичені роботи, які одночасно виглядають автентично українськими та технічно витонченими.

Висновки. Засоби hand made у сучасному українському графічному дизайні відіграють визначальну роль у формуванні національного візуального коду, посилюючи його семантичну насиченість та культурну значущість. Їх використання забезпечує збереження культурної пам'яті, актуалізацію історично сформованих візуальних практик та формування відчуття локальної ідентичності в умовах глобалізованого інформаційного середовища.

Аналіз сучасних дизайнерських проєктів засвідчує, що інтеграція традиційних ремісничих технік і мотивів у цифровий контекст сприяє створенню унікальної візуальної мови, яка поєднує історичний матеріальний досвід із сучасними засобами графічної комунікації. Такий синтез традиції й новаторства не лише відповідає актуальним тенденціям дизайну, а й забезпечує культурну сталість та впізнаваність українського графічного продукту на міжнародному рівні.

Національна специфіка засобів hand made у графічному дизайні України полягає у творчій інтеграції традиційних ремісничих практик у сучасний візуальний контекст. Простежується помітний вплив народного мистецтва та традиційного рукоділля, серед яких вишивка, витинанка, декоративний розпис та інші техніки. Ці елементи стають джерелом натхнення для дизайнерів, що прагнуть інтегрувати національну ідентичність у сучасні візуальні комунікації. Використання традиційних орнаментів, колористики та символів у створенні айдентики, пакування, плакатів, та інших дизайнерських об'єктів сприяє формуванню унікального візуального образу, який поєднує сучасні засоби виразності з культурною спадщиною України. Використання матеріалів і технік, що апелюють до культурної пам'яті, допомагає дизайнерам створювати унікальні комунікаційні рішення, посилювати емоційну взаємодію з аудиторією та підкреслювати локальну ідентичність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гальчинська О., Павленко А., Улік К., Денисова Є. Художні образи української витинанки як джерело натхнення в графічному дизайні. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 квітня 2022 р.). Київ, КНУТД, 2022. С. 50–53.
2. Гладун О. Глобалізаційний і національний вектори розвитку графічного дизайну України. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії*. 2007. Вип. 7. С. 45-49. URI: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/16835> (дата звернення: 12.11.2025).
3. Кротова Т., Івашківська А. Особливості українського етнічного стилю у графічному дизайні. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25 квітня 2024 р.). Київ, КНУТД, 2024. С. 273–276.
4. Лопухова Н. Розвиток сучасних тенденцій графічного дизайну. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 44. Том 2. 2021. С. 9–13. DOI: 10.24919/2308-4863/44-2-2.
5. Мосендз О. О., Касьяненко К. М., Красильникова І. В. Роль національних мотивів у сучасному українському дизайні та їхній вплив на глобальні тренди. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2024. Вип. 6. С. 97–108. DOI: 10.32782/uad.2024.6.12.
6. Пантус Н., Спасскова О., Золотарчук Н. Дослідження новітніх підходів в авторській друкованій графіці та їх застосування в українському графічному дизайні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Випуск 73. Том 3. С. 61–68. DOI: 10.24919/2308-4863/73-3-9.
7. Сбітнева Н. «Український стиль» у графічному дизайні: сто років розвитку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 85. Том 3. С. 47–55. DOI: 10.24919/2308-4863/85-3-6.
8. Сбітнева Н. Графічний дизайн України: від «художності» 1960-х років до естетики сьогодення. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2022. № 2. С. 124–135. DOI: 10.33625/visnik2022.02.124.
9. Сбітнева Н. Ф. Графічний дизайн України початку III тисячоліття: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2011. № 6. С. 52–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2011_6_16 (дата звернення: 27.10.2025).
10. Сбітнева Н., Ганоцька О. Візуальна мова сучасного графічного дизайну України. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 80. Том 2. С. 87–94. DOI: 10.24919/2308-4863/80-2-12.

11. Сиваш І. Українська витинанка в контексті етнодизайну: сучасні тенденції розвитку. *ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв*. 2024. Вип. 52. С. 111–118. DOI: 10.37131/2524-0943-2024-52-11.
12. Сліпич А. Л., Ковач О. А., Лисенко-Ткачук І. В. Культурно-мистецькі аспекти застосування української витинанки в сучасному дизайн проектуванні. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 4. С. 217–225. DOI: 10.32461/2226-3209.4.2024.322881.
13. Триноженко Л. С. Національні мотиви сучасного графічного дизайну в Україні як засіб візуальної ідентифікації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 674 : Архітектура. С. 188–191.
14. М. Golovachko. Leleka Wines. *Behance*. 2023. URL: <https://www.behance.net/gallery/168853115/Leleka-Wines> (дата звернення: 27.10.2025).

REFERENCES

1. Halchynska O., Pavlenko A., Ulik K., Denysova Ye. (2022) Khudozhni obrazy ukrainiskoi vytynanky yak dzherelo natkhnennia v hrafichnomu dyzaini. [Artistic Images of Ukrainian Vytynanka as a Source of Inspiration in Graphic Design] Aktualni Problemy Suchasnoho Dyzainu: Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference (Kyiv, April 27, 2022). Kyiv: KNUTD. 50–53. [in Ukrainian].
2. Hladun O. (2007) Hlobalizatsiinyi i natsionalnyi vektory rozvytku hrafichnoho dyzainu Ukrainy. [Globalization and National Vectors of Development of Ukrainian Graphic Design] *Ukrainske Mystetstvoznavstvo: Materialy, Doslidzhennia, Retsenzii*. 7. 45–49. URI: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/16835> (accessed: 12 Nov. 2025). [in Ukrainian].
3. Krotova T., Ivashkivska A. (2024) Osoblyvosti ukrainiskoho etnichnoho styliu u hrafichnomu dyzaini. [Features of the Ukrainian Ethnic Style in Graphic Design] Aktualni Problemy Suchasnoho Dyzainu: Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference (Kyiv, April 25, 2024). Kyiv: KNUTD. 273–276. [in Ukrainian].
4. Lopukhova N. (2021) Rozvytok suchasnykh tendentsii hrafichnoho dyzainu. [Development of Contemporary Trends in Graphic Design] *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*. 44, Vol. 2. 9–13. DOI: 10.24919/2308-4863/44-2-2. [in Ukrainian].
5. Mosendz O., Kasianenko K., Krasylnykova I. (2024) Rol natsionalnykh motyviv u suchasnomu ukrainiskomu dyzaini ta yikhniy vplyv na hlobalni trendy. [The Role of National Motifs in Contemporary Ukrainian Design and Their Influence on Global Trends] *Ukrainskyi Mystetstvoznavchyi Dyskurs*. 6. 97–108. DOI: 10.32782/uad.2024.6.12. [in Ukrainian].
6. Pantus N., Spasskova O., Zolotarchuk N. (2024) Doslidzhennia novitnykh pidkhodiv v avtorskii drukovanii hrafitsi ta yikh zastosuvannia v ukrainiskomu hrafichnomu dyzaini. [Research of Innovative Approaches in Authorial Printed Graphics and Their Application in Ukrainian Graphic Design] *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*. 73, Vol. 3. 61–68. DOI: 10.24919/2308-4863/73-3-9. [in Ukrainian].
7. Sbitnieva N. (2025) “Ukrainskyi styl” u hrafichnomu dyzaini: sto rokiv rozvytku. [“Ukrainian Style” in Graphic Design: One Hundred Years of Development] *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*. 85, Vol. 3. 47–55. DOI: 10.24919/2308-4863/85-3-6. [in Ukrainian].
8. Sbitnieva N. (2022) Hrafichnyi dyzain Ukrainy: vid “khudozhnosti” 1960-kh rokiv do estetyky sohodennia. [Ukrainian Graphic Design: From the “Artistic” Approach of the 1960s to Contemporary Aesthetics] *Visnyk Kharkivskoi Derzhavnoi Akademii Dyzainu i Mystetstv*. 2. 124–135. DOI: 10.33625/visnyk2022.02.124. [in Ukrainian].
9. Sbitnieva N. (2011) Hrafichnyi dyzain Ukrainy pochatku III tysiacholittia: problemy ta perspektyvy rozvytku. [Ukrainian Graphic Design of the Early Third Millennium: Problems and Prospects of Development] *Visnyk Kharkivskoi Derzhavnoi Akademii Dyzainu i Mystetstv*. 6. 52–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2011_6_16 (accessed: 27 Oct. 2025). [in Ukrainian].
10. Sbitnieva N., Hanotska O. (2024) Vizualna mova suchasnoho hrafichnoho dyzainu Ukrainy. [Visual Language of Contemporary Ukrainian Graphic Design] *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*. 80, Vol. 2. 87–94. DOI: 10.24919/2308-4863/80-2-12. [in Ukrainian].
11. Syvash I. (2024) Ukrainiska vytynanka v konteksti etnodyzainu: suchasni tendentsii rozvytku. [Ukrainian Vytynanka in the Context of Ethnodesign: Contemporary Development Trends] *Visnyk Lvivskoi Natsionalnoi Akademii Mystetstv*. 52. 111–118. DOI: 10.37131/2524-0943-2024-52-11. [in Ukrainian].
12. Slipich A., Kovach O., Lysenko-Tkachuk I. (2024) Kulturno-mystetski aspekty zastosuvannia ukrainiskoi vytynanky v suchasnomu dyzain-proiektuvanni. [Cultural and Artistic Aspects of the Use of Ukrainian Vytynanka in Contemporary Design Practice] *Visnyk Natsionalnoi Akademii Kerivnykh Kadriv Kultury i Mystetstv*. 4. 217–225. DOI: 10.32461/2226-3209.4.2024.322881. [in Ukrainian].
13. Trynozhenko L. (2010) Natsionalni motyvy suchasnoho hrafichnoho dyzainu v Ukraini yak zasib vizualnoi identyfikatsii. [National Motifs of Contemporary Ukrainian Graphic Design as a Means of Visual Identification] *Visnyk Natsionalnoho Universytetu “Lvivska Politekhnika”*. 674: Architecture. 188–191. [in Ukrainian].
14. Golovachko M. (2023) Leleka Wines. Behance, 2023. URL: <https://www.behance.net/gallery/168853115/Leleka-Wines> (accessed: 27 Oct. 2025).

Дата першого надходження статті до видання: 20.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

